

HARMÓNIA VÁROS ÉS FOLYÓ KÖZT ŁÓDŹ-BAN

/ A probléma

A 19. századi iparosodás komoly hatással volt Łódź városának ökoszisztémáira és hidrológiájára. A sűrűn lakott város számos folyóját csatornásították. Ezeknek a lépéseknek köszönhetően a folyók elvesztették természetességüket, az őket körülvevő vizes élőhelyek eltűntek, nem tudták a továbbiakban a rájuk jellemző ökoszisztéma szolgáltatásokat nyújtani. Így erős viharok esetén az árvízveszély növekedett. Az alacsony vízmegkötő kapacitás miatt pedig tovább csökkent a talaj csapadék tartalma, amely hozzájárult a városi hőmérséklet növekedéséhez és a csökkenő páratartalomhoz. A természet által nyújtott szolgáltatások közé sorolható a széndioxid megkötése is, így az ökoszisztémák eltűnése hozzájárul a klímaváltozás erősödéséhez. A klímaváltozás miatt feltehetően ezek a negatív hatások tovább fokozódnak a jövőben.

Az intenzív folyószabályozásnak köszönhetően mesterséges árvízvédelmi eszközöket kellett kialakítani, továbbá a szennyvízkezelést is meg kellett oldani, lehetőleg nem biológiai úton. Mindez többletkiadást jelentett a helyiek részére. Továbbá a zsugorodó természetes élővilágnak köszönhetően a zaj és a levegőszennyezés is megnőtt, amely negatívan hatott a lakosság jóllétére.

/ A megoldás

Łódź városa erre a kihívásra egy nemzetközi SWITCH projekt segítségével adott választ, amely a 2006 és 2011 közötti ötéves időszakot ölelte fel. A projekt keretében létrehoztak egy olyan mintaprojektet, ahol egy folyót rehabilitáltak természetes folyamatoknak köszönhetően. Kialakítottak egy új, innovatív, az ún. Kék-Zöld Hálózat koncepciójához illeszkedő városfejlesztési programot. Ez az új stratégia a városi ökoszisztémák

állapotának javulását, az árvízveszély csökkentését, a helyi természeti adottságokhoz megfelelő mikroklima kialakulását, és mindezek által javuló életminőséget tűzött ki célként.

A cél elérése érdekében Łódź városának vezetése a nemzetközi projektben összegyűjtött tudást és tapasztalatot hasznosította. Különböző, vízgazdálkodással foglalkozó szakembereket vontak be a tervezési és kivitelezési folyamatokba. Nagy hangsúly fektettek a folyamatos kommunikációra, szemléletformálásra. A mintaprojekt valóban mintául szolgált a hasonló területeket érintő rehabilitációs projektekhez, amelyek a város más részein, vagy más városokban zajlanak. A kidolgozott városfejlesztési koncepció Łódź több hivatalos fejlesztési stratégiájának is szerves részét képezi, pl. A Területfejlesztési Feltételei és Irányai című dokumentumnak, valamint a 2020-ig szóló Integrált Fejlesztési Stratégiának. A szektorokon átívelő egyeztetési folyamatnak köszönhetően olyan kutatói szempontok épültek be a mintaprojekt megvalósításába, amelyek a folyómeder helyreállítását támogatták.

A projekt átfogó kommunikációja és szemléletformáló tevékenységei azt eredményezték, hogy a város lakói számára teljesen elfogadottá vált a városi víz és zöld területek megfelelő kezelése, lehető legnagyobb mértékű megőrzése. A projekt több forrásból kapott támogatást. Az EU SWITCH projektjéből illetve az Európai Vidékfejlesztési Alapból, valamint Łódź városának pályázatából.

/ Mit tanulhatunk?

A kezdeményezésnek köszönhetően Łódź városa hivatalosan a Kék-Zöld városok sorába lépett.

A projektnek köszönhetően a városi környezetben sikerült fenntartható módon használni a vizet. Emellett a városban sikerült a zöld elemeket, területeket jobban megőrizni. Mindezt az érintettekkel

történő együttműködésben érték el Łódź-ban. A kezdeményezés egy másik, még kézzelfoghatóbb eleme a város innovatív fejlesztési terve a folyóvölgyek és a víz használatának kezelésére vonatkozóan.

A mintaprojekt sikeressége miatt annak elemei łódź város más részein, illetve a város határain kívül is gyakorlatba ültethetőek. Az egyik ilyen helyszín az ún. Arturówek Víz tározók, amely a város lakóinak pihenésre, kikapcsolódásra szolgáló teret biztosít. Ezt a helyszínt szeretné Łódź vezetősége fenntartható városi víztározónak átalakítani. Łódź gyakorlatát a vizes élőhelyek mentén létrejött más városok is alkalmazhatják.

A környezet minőségének javulása a társadalmi jóllét növekedését eredményezte. A folyó visszaállított természetessége egészségesebb folyó menti élőhelyeket, gazdagabb állat- és növényvilágot eredményezett. Mindemellett a folyómeder természetes víztisztító és vízmegtartó kapacitása is nőtt. A folyó helyreállításának köszönhetően Łódź az áradásokkal szemben is hatékonyabban tudja felvenni a harcot. Továbbá a folyó élővilágának növelése hozzájárul a zajszint csökkenéséhez. Természetes környezetben kevesebb az egészségügyi probléma, továbbá a város lakosságának a fizikai jólléte is növekszik.

A projekt keretein belül egy olyan tudásbázis került kidolgozása, amely segít egy átfogó, innovatív városi folyómeder-gazdálkodási tervet kidolgozni. Ennek a tervnek az egyik központi eleme az ökohidrologia, ami a kezelés természetességét garantálja. A łódź-i példa 25 országon átívelő nemzetközi kezdeményezés része volt, amelynek keretében kilenc városban kísérleteztek integrált vízkezelési tervekkel.

A projekt során együtt jelennek meg a klímaváltozás hatásait csökkenteni hivatott, illetve a hatásokhoz történő jobb alkalmazkodást lehetővé tevő városi megoldások. Az előbbiekhöz tartoznak az áradásokat természetes módon kezelő beruházások. Az utóbbi kategóriába sorolható az élőhelyek rehabilitációja. Ezen megoldások együttes jelenléte sok hozzáadott értékkel bír.

A város önkormányzata elhivatott a projekt sikeres megvalósításában. Ezt tükrözi, hogy 2009-ben a városvezetés úgy döntött, hogy a Kék-Zöld Hálózat hivatalos javaslatait beültetik a városfejlesztés egyik legfontosabb stratégiai dokumentumába, amely meghatározza a területrendezés elveit. 2012-ben a koncepció részévé vált Łódź Integrált Fejlesztési Stratégiájának.

Az esetleírást készítette: ESSRG (www.essrg.hu)